

І. М. ПОСОХОВ, канд. ек. наук, доц., НТУ «ХП»

ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ КОРПОРАЦІЯ І СУТНОСТІ КОРПОРАЦІЇ

У статті проведено дослідження категорії корпорація, та сутності категорії корпорація, запропоновано власне визначення категорії корпорація та сутності корпорацій.

В статье проведено исследование категории корпорация, и сущности категории корпорация, предложено собственное определение категории корпорация и сущности корпораций.

This article presents the research category of corporation, and the essence of corporation, offered his own definition of corporation categories and the nature of corporations.

Ключові слова: корпорація, термін корпорація, форми об'єднань підприємств, сутність корпорації.

Вступ. Дослідження сучасного розвитку корпорацій та проблем корпоративного управління обумовлено процесами глобалізації та інтеграції вітчизняних корпорацій у світову економіку.

Категорія корпорація та проблеми корпоративного розвитку досліджено в публікаціях закордонних та вітчизняних науковців, таких як Ю. Вінслав, Дж.К. Ван Хорн, В.М. Гриньова, Дж. Гелбрейт, Г.Б. Клейнер, О. В. Мороз, В. С. Пономаренко, П. Самуельсон, В.А. Євтушевський та законодавстві. Незважаючи на наявність наукових досліджень та публікацій у даній галузі, окремі питання розвитку вітчизняних корпорацій залишаються невирішеними, наприклад, недостатньо розкрито питання визначення категорії «корпорація», що унеможливорює забезпечення ефективного управління корпораціями і тому потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження та розробка власного визначення категорії корпорація та сутності корпорації.

Методологія. Методологія дослідження визначається контекстом міждисциплінарної наукової парадигми, що формується в результаті синтезу економічних методів дослідження та досліджень юридичної науки, а саме у галузі корпоративного права.

Результати дослідження. Багатовікова історія розвитку ринкової системи господарювання привела до утворення корпорацій і зростання їх ролі в сучасному господарському житті. У ринковій економіці корпорація є обов'язковим

економічним інститутом, який вирішує основні проблеми з виробництва товарів і послуг.

Термін «корпорація» є досить багатозначним і вживається в декількох значеннях, що обумовлено складністю і багатогранністю даного економічного феномена.

Проведемо аналіз поняття терміну корпорація. Зазвичай термін «корпорація» застосовується переважно в економіці, причому там розглядаються найчастіше окремі види корпорацій, наприклад ТНК (транснаціональні корпорації), ФПГ (фінансово-промислові групи) та у праві (корпоративному праві). Слово «корпорація» в російській мові було відсутнє до останньої чверті XIX ст., згідно найвідомішого словнику того часу [1]. Тракткування категорії корпорація у словниках та енциклопедіях наведено в табл. 1.

Таблиця 1- Тракткування категорії корпорація у словниках та енциклопедіях

Вікіпедія [2]	юридична особа, яка, будучи об'єднанням фізичних осіб, при цьому незалежно від них (тобто самоврядності). У широкому сенсі під корпорацією можна розуміти всяке об'єднання з економічними цілями діяльності.
С.И. Ожегов [3]	корпорація – об'єднана група, коло осіб однієї професії, одного стану. корпорація – одна з форм монополістичного об'єднання.
Т. Ф. Єфремова [4]	суспільство, союз, група осіб, об'єднаних спільністю станових або професійних інтересів. акціонерне товариство, кероване менеджерами.
Д. Н. Ушаков [5]	у Західній Європі - місцева професійна цехова організація. у німецьких університетах - студентська організація. Корпорація буршів. група осіб, поєднувана спільністю професійних або станових інтересів (застар.). Професорська корпорація (або корпорація професорів). Адвокатська корпорація (або корпорація адвокатів).
Сучасний тлумачний словник видавництва «Велика Радянська Енциклопедія» [6]	об'єднання, союз, суспільство ... у праві - сукупність осіб, що об'єдналися для досягнення якої-небудь мети; є юридичною особою (напр., у США публічні корпорації - муніципалітети і приватні - акціонерні товариства).
Словник російських синонімів [7]	суспільство, асоціація, ліга, групування, блок, клас, організація, об'єднання, співдружність, альянс, федерація, партія, коаліція, група, угруповання, братство, товариство, стан; союз, гільдія, колегія, замкнута група.
Бізнес словник [8]	група фізичних осіб, що об'єдналися для проведення спільної діяльності і організують зазвичай з цією метою акціонерне товариство. акціонерне товариство з розгалуженою структурою.

Продовження таблиці 1

Великий бухгалтерський словник [9]	широко поширена в розвинених країнах форма організації підприємницької діяльності, що передбачає часткову власність, юридичний статус і зосередження функцій управління в руках верхнього ешелону професійних керуючих (менеджерів), які працюють за наймом.
Фінансовий словник [10]	об'єднання, союз підприємств або окремих підприємців (як правило) на основі приватно-групових інтересів), одна з основних форм підприємництва/ Вони включають в себе право володіння, отримання позики, закладання та ліквідації майна, право управління своїми власними справами, звернення до суду. З іншого боку Корпорації несуть відповідальність перед законом і тому на них можна подати в суд.
Бізнес. Толковий словник [11]	група людей або організація людей, уповноважена законом діяти як одна особа і має права та обов'язки, відмінні від прав і обов'язків людей, які формують корпорацію.
Райзберг Б.А. [12]	сукупність осіб, що об'єдналися для досягнення загальних цілей, здійснення спільної діяльності та утворюючих самостійний суб'єкт права - юридична особа. Найчастіше корпорації організуються у формі акціонерного товариства. У приватній корпорації більшість акцій належить одному власникові, сім'ї або вузькій групі акціонерів.
Словник термінів антикризового управління [13]	економічна організація, зареєстрована у законному порядку владою, яка існує незалежно від терміну життя її власників, має необмежений термін життя і обмежену відповідальність.

Проведемо аналіз поняття корпорація у словниках іноземних термінів, результати наведено в (табл. 2).

Таблиця 2- Тракткування категорії корпорація у словниках іноземних термінів

А. Н. Чудінов [14]	суспільство, поєднане якою-небудь загальною метою, що має свій статут і особливі надані йому права
Н. Г. Комлев [15]	замкнута група осіб, об'єднана спільністю інтересів (станових, професійних тощо); об'єднання, союз, суспільство.
М. Попов [16]	суспільна група, що складається з осіб, об'єднаних деякими загальними інтересами і займаються одним родом діяльності, НПР., к-ія юристів, лікарів, ремісників тощо. Звичайно корпорації мають не яке право самоврядування і свій корпоративний суд.
Ф. Павленков [17]	суспільство осіб, з'єднаних між собою спільними інтересами за відправлення. однакових обов'язків (напр. к. лікарів). Власне ж к. повинна представляти одне організоване ціле і звичайно користується деякими особливими правами і має особливий статут; напр.: К. ремісників, к. присяжних повірених.

Продовження таблиці 2

А.Д. Михельсон [18]	суспільство, з особливим статутом та особливими правами
Новий словник іншомовних слів [19]	суспільство, союз, група осіб, поєднувана спільністю професійних інтересів; у ряді буржуазних країн (напр., у США, Канаді) - широко використовувана капіталістами форма акціонерного товариства; в 20 в. к. стала головною формою монополістичних об'єднань капіталістів, 3) у фашистських державах - примусове об'єднання якоїсь групи населення за професійною ознакою під контролем державних органів.
Великий словник іншомовних слів [20]	в 3. Європі - місцева професійна цехова організація. у німецьких університетах - студентська організація. група осіб, поєднувана спільністю професійних або станових інтересів (застар.). Професорська корпорація (або корпорація професорів). Адвокатська корпорація (або корпорація адвокатів).
Л. П. Крисін [21]	суспільство, союз, група осіб, що об'єднуються спільністю професійних або станових інтересів. К. вчених. одна з форм монополії: акціонерне товариство, кероване менеджерами. Фінансова к.
Дж. Блэк [22]	колективна організація, яка займається господарською діяльністю, виступає позивачем і відповідачем у суді і платить податки в якості самостійного суб'єкта права, відмінного від керуючих нею або зайнятих у ній осіб. Державна корпорація належить державі; «приватна корпорація» є синонімом «компанії». Прибуток компаній оподатковується корпоративним податком (у Великобританії) і податком на прибуток корпорації (в США).

Проведемо аналіз розвитку категорії корпорація в працях та публікаціях зарубіжних та вітчизняних вчених, результати представимо в (табл. 3).

Таблиця 3- Аналіз розвитку категорії корпорація в працях та публікаціях зарубіжних вчених-економістів

А. Сен-Симон [23]	до вісімнадцятого століття хлібороби, фабриканти і купці складали ще окремі корпорації.
Г.Б. Клейнер [24]	це одна з найбільш поширених форм організації великого виробництва, заснована на спільній участі членів у діяльності організації та на обмеженій (як правило, внеском у створення або діяльність корпорації або вартістю придбаних акцій корпорації) відповідальності учасників за боргами корпорації. Як форма організації підприємницької діяльності корпорація передбачає часткову власність, юридичний статус і зосередження функцій управління в руках верхнього ешелону професійних керівників-менеджерів, які працюють за наймом.
Дж. Гелбрейт [25]	– це єдино можлива в сучасних умовах форма організації виробництва, яка відповідає процесу сучасної трансформації розвиненої ринкової системи господарювання в індустріальне суспільство.

Продовження таблиці 3

Дж. Ван Хорн [26]	це знеособлене підприємство, створене законом; воно може володіти майном та брати на себе зобов'язання.
С. Росс [27]	це бізнес, заснований як окрема юридична особа, що складається з одного або більше приватних або юридичних осіб.
П. Самуельсон і В. Нордхаус [28]	юридична особа, яка може самостійно продавати і купувати, позичати гроші, виробляти товари та послуги і вступати у контрактні відносини; має право обмеженою відповідальності, відповідно до якого інвестиції кожного із власників корпорації обмежені строго певним розміром.

Проведемо аналіз категорії корпорація в правовій літературі. За законодавством дореволюційної Росії під терміном «корпорація» розумілася ціла група юридичних осіб. Так, однією з класифікацій юридичних осіб Росії XIX в. було поділ юридичних осіб на з'єднання осіб (корпорації) і на установи (інститути). Аналіз експертних оцінок показує, що стосовно дореволюційного російського правового розуміння терміна «корпорація» і з урахуванням сформованих в XIX в. уявлень про нього західних правових шкіл, у першу чергу німецької, можливо зробити такі висновки: корпорація - це родове поняття для цілої групи юридичних осіб; корпорації можуть бути представлені як мінімум двома різновидами: публічними і приватними; корпорація - це союз юридичних та (або) фізичних осіб, що є її учасниками (членами), заснований на договорі; корпорація має самостійну волю, відмінну від волі кожного з її учасників(членів); учасники корпорації наділяються певними правами і несуть певні обов'язки, як щодо самої корпорації, так і у відношенні один одного; між учасниками (членами) корпорації виникають відношення особливого роду – корпоративні відносини; корпорація створюється для досягнення певної мети, заради якої і відбувається об'єднання її учасників (членів); корпорація має свою внутрішню структуру, котра забезпечує її організаційну єдність; вищим органом корпорації є загальні збори її учасників (членів) [29].

Ретроспективний аналіз уявлень про корпорацію, думка юристів-правознавців XIX в. про поняття та сутність корпорації заклали основи в розумінні цього терміна. Для нас цікавий сучасний підхід до цієї проблеми, накопичений в країнах Заходу, який дає більш чітке уявлення про конкретні різновиди юридичних осіб, які могли б називатися терміном «корпорація».

Слід зауважити, що визначення поняття «корпорація» і в тлумачних словниках [31] і літературі не відрізняється однозначністю розуміння цього економіко-правового і соціального явища.

У сучасній російській економічній науці утвердилися два тлумачення поняття «корпорація». Відповідно до першого корпорація розглядається в широкому сенсі - як об'єднання, союз, суспільство (табл. 4 визначення Ю. Б. Вінслава, В. Є. Дементьєва, А. Ю. Мелентьєва, Ю. В. Якутіна).

Відповідно до другого тлумачення корпорація розглядається у вузькому сенсі - як сукупність учасників бізнесу, що об'єдналися для досягнення спільної мети і

сформували корпоративну форму господарювання - власне корпорацію в рамках однієї юридичної особи (табл. 4 – визначення П. Чітіпаховяна). При цьому акцентується увага на цільовій функції корпорації.

Таблиця 4- Аналіз категорії корпорація в правовій науковій літературі

П. В. Степанов [30]	корпорація походить від латинського виразу « <i>corpus habere</i> », що означає права юридичної особи.
Ю. Б. Вінслав [32]	... сучасна велика корпорація ... в більшості випадків постає і в якості сукупності юридичних осіб, які спільно реалізують спільні цілі та інтереси.
В.Є. Дементьев, А. Ю. Мелентьев, Ю.В. Якутін [33]	вважають «корпорацію» в широкому сенсі і «об'єднання» і зводять її до поняття інтегрованої корпоративної структури як «групи юридично або господарсько-самостійних підприємств (організацій), що ведуть спільну діяльність на основі консолідації активів або договірних (контрактних) відносин для досягнення спільних цілей».
П. Чітіпаховян [34]	це перш за все «група-команда», що має чітко сформульовану місію, яка схвалена всіма учасниками «команди» цілі і враховує інтереси постачальників і споживачів

Професор Лондонського університету У.Е.Батлер (W.E.Butler) вважає, що вживання поняття «корпорація» в російському праві виявляється більш широким, ніж в англо-американському праві, яке розуміє під корпорацією лише одну з організаційних форм підприємництва, засновану на випуску акцій. Всі комерційні організації, що не випускають акції або навіть випускають акції (акціонерна асоціація або компанія), але що не володіють притаманними корпорації ознаками, за законодавством США, до числа корпорацій не відносяться і визнаються «неінкорпорованими комерційними підприємствами» [35].

Євтушевський В.А. у своїй монографії наступним чином трактує термін корпорація - підприємницька організація, що визнається юридичною особою, має обмежену відповідальність та необмежений строк існування. Корпорація контролюється акціонерами, які мають право голосу та обирають директорів, а ті, в свою чергу, призначають інших керуючих осіб [36].

Зміст терміну корпорація полягає в тому, що він означає створення нового самостійного суб'єкта права, створеного в результаті об'єднання капіталів. Таким чином, корпорація - це «капітальне суспільство», об'єднання капіталів, що створюється для досягнення загальних цілей [37]. Цілі ці можуть бути різного характеру і в деякій мірі визначають вид корпорації.

Зазначимо, що в сучасній економічній літературі це поняття переважно застосовується в розумінні акціонерної форми підприємництва.

Українське законодавство дещо інакше визначає це поняття. У статті 3 Закону України «Про підприємства в Україні» викладено, що корпорації - це «договірні об'єднання, створені на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників» (Закон втратив чинність на підставі прийняття Господарського Кодексу N 436-IV (436-15) від 16.01.2003, ВВР, 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144).

Отже, під корпорацією можна розуміти два поняття: «корпоративне підприємство» та «корпоративне об'єднання». Слід розрізняти ці поняття. Корпоративні підприємства створюються злиттям капіталів і головною метою їх діяльності є отримання прибутку. До них відносять: акціонерні та неакціонерні господарські товариства, спільні підприємства, міжгосподарські підприємства.

В українському законодавстві поняття «корпоративне об'єднання» визначається як об'єднання корпорацій, створене не для отримання прибутку, а для координації підприємницької діяльності її членів, забезпечення захисту їх прав, представлення загальних інтересів у різних органах. Під поняттям «корпоративне об'єднання» можна розуміти також інтегровані корпоративні структури (холдинги, фінансово-промислові групи тощо), що являють собою об'єднання корпорацій, створене не тільки для координації підприємницької діяльності її членів, але і для отримання прибутку. Отже, корпорації існують у вигляді акціонерних товариств, державних підприємств, спеціалізованих фінансових інститутів (банки, корпорації розвитку тощо).

Таким чином, в сучасній економічній і правовій літературі має місце деяка невизначеність поняття «корпорація».

Рисунок зображує та характеризує організаційно-правові форми об'єднань підприємств відповідно до Господарського кодексу України в редакції 2003 року [38]. Розроблений автором рис. 1 відображає сучасні форми об'єднань підприємств відповідно до останньої редакції Господарського кодексу України від 19.01.2012 року [39] та Закону України Про банки та банківську діяльність [40].

Слід погодитись з думкою українського дослідника В. Марченка про те, що корпорація є родовим поняттям, а найбільш поширеним типовим видовим поняттям корпорації є акціонерне товариство, що зумовлено існуванням численних переваг цього виду господарських товариств, серед яких щонайперше слід виділити: універсальність, широке застосування в різних сферах, можливість залучення необмеженої кількості фінансових ресурсів завдяки використанню акцій, стабільність інвестицій, тобто неможливість вільного вилучення капіталу, внесеного до статутного фонду акціонерного підприємства [41].

Однак, наведена теза про співвідношення категорій корпорація та акціонерне товариство потребують ґрунтовного дослідження і, перш за все, з'ясування сутності економічної категорії корпорації.

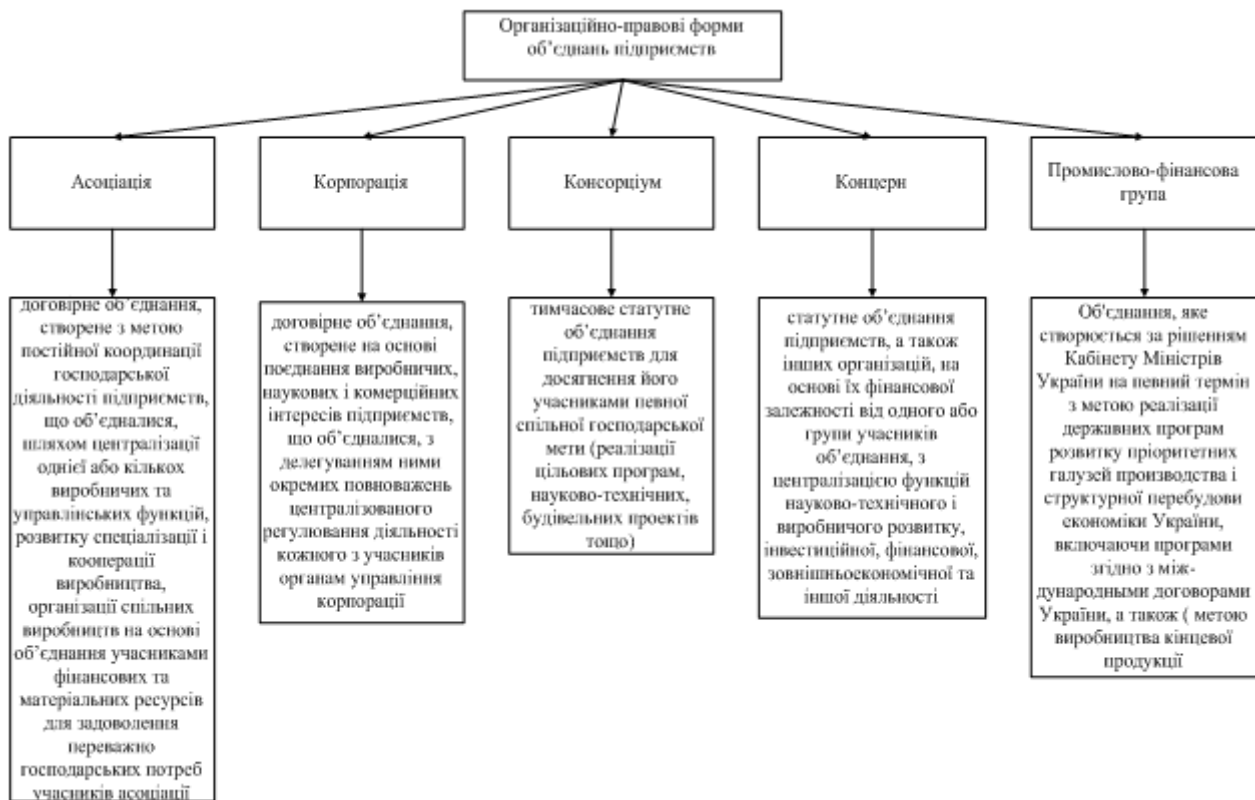

Рис. 1- Сучасні форми об'єднань підприємств відповідно до останньої редакції Господарського кодексу України

Розроблено автором на основі джерела [38]

Висновки. 1. Проведено дослідження трактування категорії корпорація у словниках та енциклопедіях, словниках іноземних термінів. 2. Проведено аналіз розвитку категорії корпорація в працях та публікаціях зарубіжних вчених-економістів. 3. Аналіз категорії корпорація в правовій науковій літературі. 4. Запропоновано визначення для категорії «корпорація» - це одна з найбільш поширених складних організаційних утворень (форм організації великого виробництва), що складається з виробничих і функціональних одиниць, пов'язаних в рамках єдиного процесу управління виробництвом і капіталом, учасники якого організовані на принципах членства і несуть обмежену відповідальність своїм майном по зобов'язаннях усього об'єднання. 5. Запропоновано визначення сутності категорії корпорація: широке розуміння категорії корпорація пов'язано з акціонерним товариством: «корпорація - колективна форма капіталістичних підприємств, яка існує у формі акціонерних товариств» [42], до категорії «корпорація» відносять акціонерні товариства відкритого і закритого типів; корпорація у вузькому розумінні це - велике монополістичне об'єднання, яке існує лише в формі об'єднання великої кількості юридичних осіб. Головною відмінністю цих двох підходів є суб'єктна структура корпорації. Тобто, якщо акціонерне товариство являє собою об'єднання капіталів як фізичних, так і юридичних осіб, то корпорація згідно з другим підходом функціонує у формі об'єднання лише

юридичних осіб, які в своїй структурі можуть мати як фізичні, так і юридичні особи.
 6. Автором розроблено схему сучасних форм об'єднань підприємств (рис. 2).

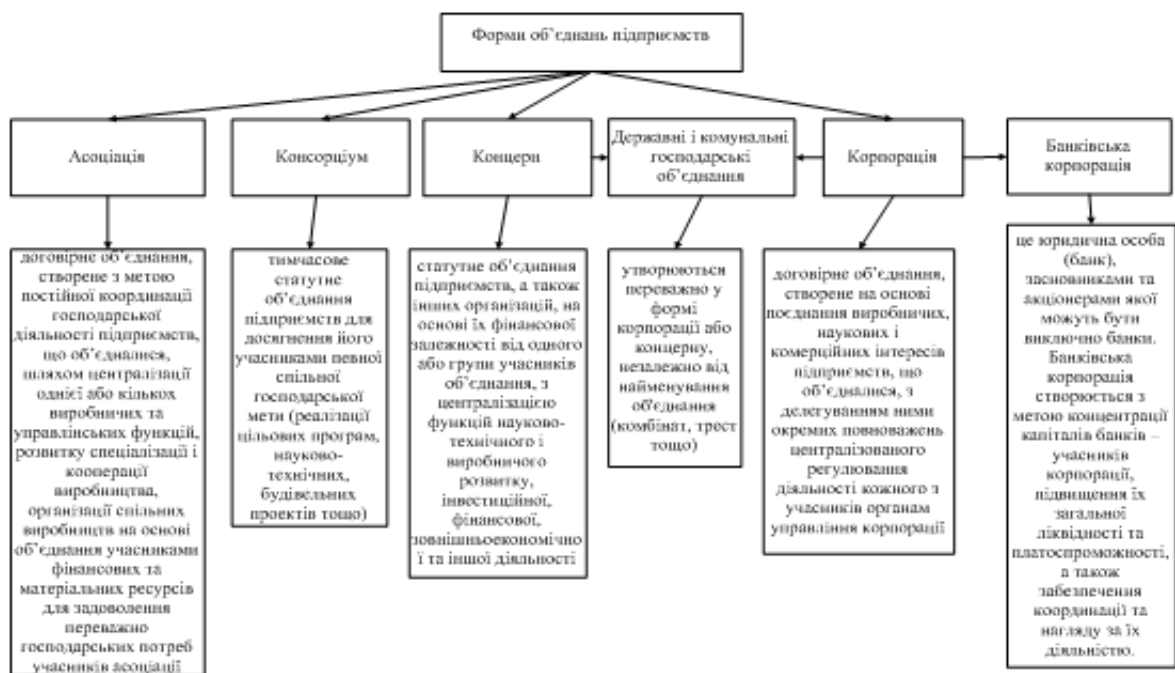

Рис.2- Визначення поняття форм об'єднань підприємств

Розроблено автором на основі джерела [39, 40]

Список літератури. 1. Толковый словарь живого великорусского языка В. Даля. Т. II. М., 1981.. 2. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Корпорация> 3. Ожегов С.И. Словарь русского языка. М., 1989. С. 298. 4. Ефремова Т. Ф. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный. – М.: Русский язык, 2000. 1233 с. 5. Толковый словарь русского языка: В 4 т. / Под ред. Д. Н. Ушакова. — М.: Сов. энцикл.: ОГИЗ, 1935—1940. 6. Советский энциклопедический словарь. М., 1989. С. 641. 7. Абрамов Н. Словарь русских синонимов и сходных по смыслу выражений. М.: Русские словари, 1999. 528 с. 8. Словарь бизнес-терминов. Академик.ру. 2001. 9. Большой бухгалтерский словарь/Под ред. А.Н. Азрилияна. - М.: Институт новой экономики, 1999. - 574 с. 10. http://enbv.narod.ru/text/Econom/slovari/fin_dict/str/10.html 11. Бизнес. Толковый словарь. — М.: "ИНФРА-М", Издательство "Весь Мир". Грэхэм Бетс, Барри Брайндли, С. Уильямс и др. Общая редакция: д.э.н. Осадчая И.М.. 1998. 12. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б.. Современный экономический словарь. — 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М. 1999. — 479 с. 13. Словарь терминов антикризисного управления. 2000. 14. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка. Материалы для лексической разработки заимствованных слов в русской литературной речи. Составлен под ред. А. Н. Чудинова. Издание третье, тщательно исправленное и значительно дополненное (более 5000 новых слов) преимущественно социально-политическими терминами, вошедшими в жизнь в последние годы. СПб. Издание В. И. Губинского, 1910. 15. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов. / Н. Г. Комлев. Издательство: Москва, ЭКСМО-Пресс, 2006. — 672 с. 16. Полный словарь иностранных слов, вошедших в употребление в русском языке.- Попов М., 3-е издание. 1907. 17. Павленков Ф. Словарь иностранных слов, вошедших в состав русского языка. — 2-е издание. — СПб.: Типография Ю. Н. Эрлих, 1907. 18. «Объяснение 25000 иностранных слов, вошедших в употребление в русский язык, с означением их корней». Сост. А.Д. Михельсон. 1865. 19. Новый словарь иностранных слов.- by EdwART, , 2009. 20. Большой словарь иностранных слов.- Издательство «ИДДК», 2007. 21. Толковый словарь иностранных слов Л. П. Крысина.- М: Русский язык, 1998. 22. Экономика. Толковый словарь. — М.: "ИНФРА-М", Издательство "Весь Мир". Дж. Блэк. Общая редакция: д.э.н. Осадчая И.М.. 2000. 23. А. Сен-Симон.

Избранные сочинения (1819-1825).- М-Петроград: Государственное издательство. 1923.- С. 68. **24.** *Клейнер Г.Б.* Развитие теории экономических систем и ее применение в корпоративном и стратегическом управлении. Препринт # WP/2010/269/ М.: ЦЭМИ РАН, 2010. **25.** *Гэлбрейт Дж.* Новое индустриальное общество: Пер. с англ. / *Дж. Гэлбрейт.* — М.: ООО «Издательство АСТ»; ООО «Транзиткнига»; СПб.: Terra Fantastica, 2004. — 602 с. **26.** *Ван Хорн Дж. К.* Основы управления финансами: пер. с англ. / гл. ред. серии Я. В. Соколов. — М.: Финансы и статистика, 2000. — С. 21. **27.** *Росс С., Вестерфилд Р., Джордан Б.* Основы корпоративных финансов: пер. с англ. — М.: Лаборатория базовых знаний, 2000. — С. 31. **28.** *Самуэльсон П.* Экономика: [пер. с англ.] / *П. Самуэльсон, В. Нордхаус.* — М.: ИД «Вильямс», 2011. — 1360 с. **29.** *Могилевский С.Д., Самойлов И.А.* Корпорации в России: Правовой статус и основы деятельности.- М.: Дело. 2006.- С. 16. **30.** *Степанов П.В.* Корпорации в российском гражданском праве / П. В. Степанов // Законность. — № 4. - 1999. **31.** *Англо-русский юридический словарь / Под ред. Г.А. Командина.* М., 1993. С. 61; *Англо-русский полный юридический словарь / Под ред. А.С. Мамуляна, С.Ю. Кашикана.* М., 1993. С. 100. **32.** *Винслав Ю.* Утверждая научные принципы управления интегрированными корпорациями // Российский экономический журнал. — 2001. — № 10. — С. 3—26. **33.** *Винслав Ю.* Развитие интегрированных корпоративных структур в России / *Ю. Б. Винслав, В. Е. Дементьев, А. Ю. Мелентьев, Ю. В. Якушин* // Российский экономический журнал. — 1998. — № 11—12. — С. 27—41. **34.** *Читинаховян П.* Стратегическое планирование в интегрированных корпорациях: факторы оргобеспечения // Российский экономический журнал. — 2002. — № 1. — С. 71. **35.** *Батлер, У. Э.* Корпорации и ценные бумаги по праву России и США / *У.Э.Батлер, М.Е.Гаши-Батлер.* - М. : Зерцало, 1997. — 127 с. **36.** *Євтушевський В.А.* Стратегія корпоративного управління: [монографія] / *В.А. Євтушевський, К.В. Ковальська, Н.В. Бутенко.* - К.: Знання, 2007. - 287 с. **37.** *Российская юридическая энциклопедия / Под ред. А.Я. Сухарева,* М., 1999. С. 474. **38.** *Господарський кодекс України: в редакції від 2003 р., ст. 120.* **39.** *Господарський кодекс України: в останній редакції від 19.01.2012, ст. 120.* - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> **40.** *Закон України "О банках и банковской деятельности"* <http://pravoved.in.ua/section-law/144-zuobibd/1214-glava-01.html> **41.** *Марченко В.М.* Кредитний механізм сприяння розвитку корпоративного сектора економіки // *Формування ринкових відносин в Україні.* — 2003. - №2 (21). — С. 12-15 **42.** *Економічна енциклопедія: У трьох томах / [редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]*. - К.: Видавничий центр «Академія», 2000 - . - Т. 2. - 2001. - С. 85.

Надійшла до редакції 08.04.2012р.